

Obr. 4: Monitoring nymf kříška révového sklepáváním

Monitoring a šíření

Monitoring nymf, které žijí přisedle na listech, lze zahájit od poloviny května, a to prohlídkou rostlin nebo pomocí sklepávání či smýkání. Na monitoring dospělců se používají žluté lepové desky, které se od poloviny července rozmístí do vinice na vodící drát ve výšce přibližně 1 metr nad zemí.

Maximum populace kříška révového se zdržuje uvnitř porostů vinic. Dospělci se mimo vinice příliš aktivně nešíří. Pasivní šíření však probíhá pomocí větru a infikovaným rostlinným materiálem.

Škodlivost

Samotný křísek svým sáním na rostlinách přímé škody nezpůsobuje. Škodí především přenosem fytoplazmy zlatého žloutnutí révy. Při výskytu GFDP a kříška révového ve vinicích dochází rychle k významným hospodářským škodám. Výnosy mohou dramaticky klesat, snižuje se vitalita rostlin i kvalita vína, neboť hrozny napadených rostlin mají vysoký obsah kyselin a nízký obsah cukru. Ztráty na výnosech jsou ze zemí s rozšířením GFDP obrovské. Keře révy vinné napadené zlatým žloutnutím révy se musí zlikvidovat.

Ochrana

Na lokalitách, kde byl zjištěn výskyt kříška révového, se proti němu provádí ošetření z důvodu možného přenosu fytoplazmy zlatého žloutnutí révy, a to v případě dosažení prahu škodlivosti 5 % napadených listů, tj. výskytu 20 a více nymf/400 listech nebo v případě výskytu prvních dospělců.

Kříška révového lze regulovat pomocí vhodných přípravků na ochranu rostlin. Nejvhodnějším termínem pro efektivní chemickou ochranu je přibližně na konci června, v době, kdy je křísek révový ve 3. stadiu nymfy. Následně je vhodné aplikaci přípravku 2x zopakovat, a to v půlce července a koncem srpna, aby byly ošetřeny zbylé dorostlé nymfy a dospělci. Aplikace insekticidů musí být vždy provedena v souladu se zásadami správné praxe v ochraně rostlin a při dodržení podmínek povoleného použití uvedených na etiketě přípravku.

Další informace o tomto významném škůdci naleznete na stránkách Rostlinolékařského portálu ÚKZÚZ. Informace o jeho aktuálním výskytu lze využít k upřesnění vhodného termínu ošetření rostlin v dané lokalitě.

www.ukzuz.cz/rlportal
v modulu **Škodlivé organismy (ŠO)**

Text: J. Patočková, J. Beránek a kolektiv
Foto: J. Beránek, F. Bondaz, obr. 1–3 J. Beránek,
obr. 4 J. Patočková
Seznam použité literatury je k dispozici u autorů.
Vydal Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

04-2022

Ústřední kontrolní
a zkušební ústav zemědělský

NÁRODNÍ ORGANIZACE OCHRANY ROSTLIN ČESKÉ REPUBLIKY

KŘÍSEK RÉVOVÝ *Scaphoideus titanus*

Přenašeč fytoplazmového zlatého žloutnutí révy

www.ukzuz.cz

Obr. 1: Nymfa – II. instar

Obr. 2: Nymfa – III. instar

Obr. 3: Nymfa – IV. instar

Úvod a taxonomické zařazení

Křísek révový (*Scaphoideus titanus*) je významným přenašečem karanténního škodlivého organismu (ŠO) Grapevine flavescence dorée phytoplasma (GFDP), původce fytoplazmového zlatého žloutnutí révy, jenž je považován za hospodářsky nejvýznamnější chorobu révy vinné. Křísek révový patří do čeledi křískovití (Cicadellidae).

Geografické rozšíření

Domovinou kříska révového, který byl do Evropy zavlečen s rostlinným materiálem, je Severní Amerika. V Evropě byl poprvé zaznamenán v jižní Francii (1958) a od té doby dochází k šíření celou Evropou. Následovala Itálie (1964), Švýcarsko (1968), Slovinsko (1987), Španělsko (1997), Portugalsko (2001), Srbsko (2004), Rakousko, Chorvatsko (2005), Bosna a Hercegovina, Maďarsko (2007), Rumunsko (2011), Černá Hora (2012), Slovensko (2014) a v roce 2016 byl potvrzen výskyt kříska révového i v ČR.

Hostitelské rostliny

V místě svého původu jde o širokého polyfága. V našich podmínkách se vyskytuje především na rostlinách révy (*Vitis* spp.), kde může proběhnout celý jeho vývoj. Dalšími hostiteli jsou plamének

plotní (*Clematis vitalba*) a loubinec pětilistý (*Parthenocissus quinquefolia*). Výjimečně byl zaznamenán i na vrbě košíkařské (*Salix viminalis*) a broskvoni obecné (*Prunus persica*) a to v případě, že tyto dřeviny rostly v blízkosti napadených vinic.

Popis druhu

Dospělci kříska révového dorůstají do délky 5–6,5 mm, tvar těla mají člunkovitý. Dospělci jsou rezavě hnědí, na hlavě, hrudi a křídlech se světle okrovými skvrnami. Determinačním znakem dospělců jsou dvě světlé skvrny na hřbetní části připomínající svým tvarem slzičky. Samci mají na hlavě tři příčné hnědé proužky, samice pouze jeden, ale širší pruh.

Vajíčka jsou ledvinovitého tvaru, mírně na bocích zploštělá, průsvitná, asi 1 mm dlouhá. Zpočátku jsou perleťově bílá, ke konci vývoje mají žlutou barvu a uvnitř jsou viditelné červené oči nymf.

Nymfy nemají křídla, jsou průsvitné, světle krémové až žlutobílé se dvěma tmavě hnědými skvrnami na posledních člancích zadečku. Tyto skvrny jsou pro nymfy charakteristické po celou dobu jejich vývoje. Těsně po vylíhnutí je nymfa asi 1,5 mm velká, v posledním nymfálním stadiu dorůstá asi 5 mm.

Při vyrušení nebo ohrožení nymfy i dospělci odskakují.

Možnost záměny

Možnost záměny s některými druhy křísů. Nymfy mohou být snadno zaměnitelné s nymfami kříska *Phlogottetix cyclops*, které také mají tmavé skvrny na konci zadečku.

Životní cyklus

Křísek révový má pouze 1 generaci v roce. Kladení vajíček probíhá od konce srpna. Samičky kladou vajíčka do štěrbin a trhlin kůry dvouletých a starších větví révy jednotlivě nebo ve skupinách. Nakladená vajíčka přezimují, diapauza trvá 6–8 měsíců. Nově vylíhlé nymfy kolonizují především spodní strany listů na spodní části keřů. Sají zejména na sekundární žilnatině. Vyšší vývojové instary nymf a dospělci sají i na hlavní žilnatině, čepelích listů a mladých letorostech. Během vývoje prochází nymfa pěti instary, každý instar trvá přibližně 1 týden. Nymfy se líhnou od konce května do začátku července. Dospělci se vyskytují od poloviny června do září, případně do začátku října – dle průběhu počasí. Maximum letové aktivity i početnosti je v poslední dekádě srpna. Dospělci se dožívají přibližně 1 měsíce. Samičky začínají klást vajíčka cca 10 dní po vylíhnutí. Maximální letová aktivita probíhá od pozdních odpoledních hodin do rána, optimální teplota je 22 °C a více.